

100 éves a magyar mérnöki rendtartás törvénye

Manapság sok szó esik a hatáskörüket sajátos módon értelmező hivatásrendi kamarákról. A hazai mérnökök és az építészek egy-egy jogszabály előkészítésénél nem a nyomásgyakorlást és különösen nem a politikai szerepvállalást helyezték, illetve helyezik előtérbe, hanem a köztestületi szerepkörön belül ténykedve, igyekeznek felkészülten tárgyalni a mindenkori hatalom képviselőivel. Erre egy tényszerű – nukleáris – példa: a T/3288. számú törvényjavaslat az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvénynek *Az atomenergia alkalmazása körében eljáró önálló műszaki szakértő* témakörrel történő kiegészítése, elfogadása, majd ezt követően az atomenergia alkalmazása körében eljáró független műszaki szakértőről szóló 247/2011. Korm. rendelet előkészítése. Mint a Tolna Megyei Mérnöki Kamara (TMMK) akkori alelnöke, a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Elnökség tagja azt javasoltam, hogy szakvéleményt készítő Nukleáris Szakértők számára ne legyen kötelező a mérnök-kamarai tagság! Az élet igazolt: a többlétszolgáltatásokat is biztosító kamarai tagságot a mérnök végzettségű kollegák önként vállalták, és a nem mérnök-végzettségű, de a biztonsági elemzésekkel foglalkozó matematikusok, és reaktor-fizikusok is szép számmal kaphattak műszaki szakértői engedélyt. Figyelemre méltó az akkori törvényjavaslat indoklása: *„A törvényjavaslat céljai közé tartozik, hogy törvényi szinten rendezze a nukleáris biztonság területén – az engedélyezési, illetve ellenőrzési eljárásokban az engedélyesek által Atv. 13. § (2) bekezdésére figyelemmel kötelezően benyújtandó – szakvéleményeket készítő szakértők szakmai tudásának előzetes értékelését. Az Atv. által kötelezővé tett független szakértővel kapcsolatban ugyanis eddig nem volt meghatározva, hogy kit tekinthet és fogadhat el a hatóság szakértőnek, azaz a szakértő milyen általános feltételeknek kell, hogy megfeleljen. A nukleáris biztonság területén megkívánt kiemelt szintű szakmai tudás előzetes értékelését a javaslat szerinti független, szakmai testület, a Mérnöki Kamara végzi. A Mérnöki Kamara e feladat ellátása érdekében létrehozta az Energetikai Tagozaton belül az Atomenergetikai Szakosztályt. A szakosztály alkalmas és kész az atomenergetikában érintett szakértők névjegyzékének vezetésére és a szakértői rendszer működtetésére az 1996. évi LVIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően. A szakértőkkel szemben támasztott követelmények azt a célt szolgálják, hogy az engedélyes olyan szakvéleményeket nyújthasson be, amelyek érdemben segítik a felügyeleti szervet (Országos Atomenergia Hivatal) a döntéshozatal során.”*

De térjünk vissza a jelenhez, idén március végén jeles tudomány-, és technikatörténeti eseményre emlékszük a mérnök-társadalom: éppen száz éve, 1923. március 29-én az Országos Törvénytárban megjelent a 74 paragrafusból álló 1923. évi XVII. törvénycikk a mérnöki rendtartásról. Az akkori indoklás ma is helytálló: *„A törvény célja az, hogy szabályozza egyrészt a mérnöki cím viselésének jogosultságát, másrészt minden méltánylandó körülmény figyelembevételével bizonyos okszerű szabályokat állapítson meg a mérnöki gyakorlat terén s e kérdések rendben tartására a mérnöki kamara intézményének megalkotásával egy az élettel szoros nexusban álló s éppen ezért életképes önkormányzati szervet teremtsen.”* Mai szóhasználattal a három fő pillér: *a mérnöki címviselés jogának rendezése, a mérnöki gyakorlat jogának szabályozása és a mérnöki kamara megalkotása.*

A történelmi előzmények

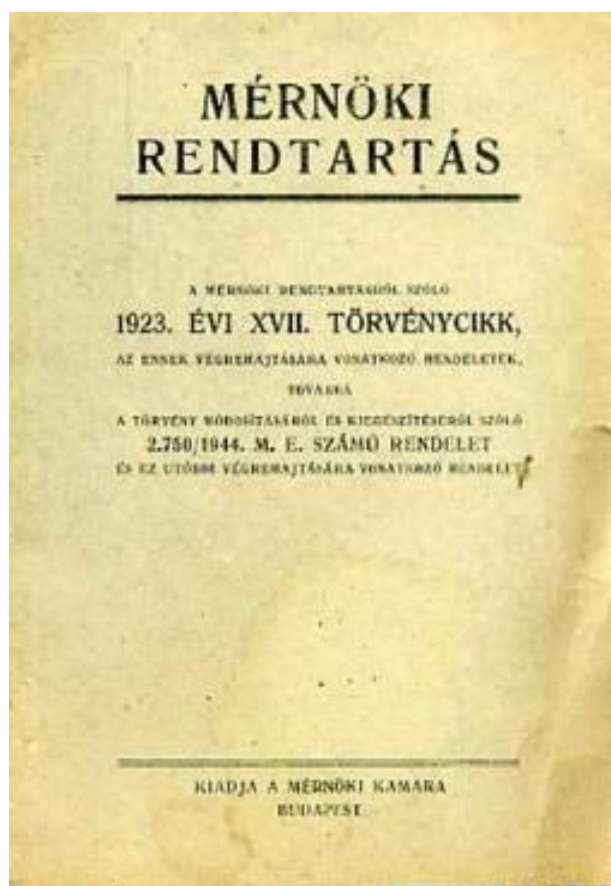
Egy köztestületi jogokkal felruházott magyar mérnöki kamara gondolatát először 1878 májusában Haász József újvidéki királyi mérnök vetette fel az első hazai mérnökegyesület, az 1867-ben hatszáz mérnökkel alakult Magyar

Mérnök- és Építész Egylet közgyűlésén. A Monarchia magyarországi területén tevékenykedő műszaki szakemberek érdekvédelmi, tudományos és kulturális szervezeteként létrehozott Egylet első elnöke Hollán Ernő hadmérnök, főrendházi tag, alelnöke Ybl Miklós építész, titkára Szily Kálmán műegyetemi tanár volt. A szervezet szakosztályokat működtetett (mű- és középítés, út-, híd- és vasútépítés, vízépítés, bányászat, kohászat, gépészet és gyáripár), közlönyt adott ki, székhelye pedig Budapesten, a Reáltanoda u. 13-15. szám alatti házban volt. A „mérnöki gyakorlatjog” rendezéséről – Kruspér István vezetésével – először 1881-ben készült szabálytervezet. Két évvel később született meg az 1883. évi I. törvény az „állami tisztségviselők minősítéséről”, ami fontos mérföldköve lett a mérnöki kamara megalapításához vezető útnak. 1890-ben az építőmesterek tervezési jogkört maguknak (is) követelő jogértelmezése miatt az Egylet válaszmánya Törvényjavaslat a műszaki magángyakorlatra vonatkozó rendtartás iránt címmel készített jogszabályi előterjesztést, ami hosszas és heves vitát robbantott ki: abban mindenki egyetértett, hogy a mérnöki és építész jogköröket védeni kell, ám a mikéntről megoszlottak a vélemények. A Millennium évében rendezett első országos technikus kongresszus résztvevőinek már a minősítés alapelveiben is sikerült megegyezniük, az Egylet pedig nekilátott a mérnöki rendtartásról szóló törvénytervezet elkészítésének. A tervezetet Széll Kálmán miniszterelnöksége idején, 1900-ban az ekkor már több mint kétezer tagot számláló szervezet közgyűlése fogadta el és terjesztette a törvényhozás elé. A századelő turbulens politikai közéletében és kellő érdekérvényesítő erő híján azonban a kamara létrehozását célzó kezdeményezés hosszú időre megakadt. 1905-ben megalakult a Magánmérnökök Országos Szövetsége, és sorra szerveződtek – Szombathelytől Nagyváradig – a hazai nagyvárosainkban is a vidéki mérnökegyleti osztályok, jelezvén a felsőfokú végzettséggel rendelkező műszaki szakmagyakorlók egyesülési igényét. A mozgalom élére dr. Zielinski Szilárd építőmérnök és műegyetemi tanár állt, aki egyleti társaival országos kampányt indított a kamaráért. Törekvései azonban csak a Bethlen-kormány időszakában, 1922-23-ban jártak sikerrel: a törvényhozási kezdeményezést az Egylet győri osztálya a kereskedelmi miniszternek nyújtotta be, a nemzetgyűlés 1922-ben tárgyalta, majd 1923. február 28-án kisebb módosításokkal elfogadták. Negyvenöt esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy 1923. március 29-én az Országos Törvénytárban megjelenjen a 74 paragrafusból álló 1923. évi XVII. törvénycikk a mérnöki rendtartásról. A törvénycikk 4. paragrafusa alapján a mérnöki kamara *„a mérnökök erkölcsi és anyagi érdekének a közérdekkel összhangban való oltalma és előmozdítása céljából (...) Budapesten szerveztetik.”*

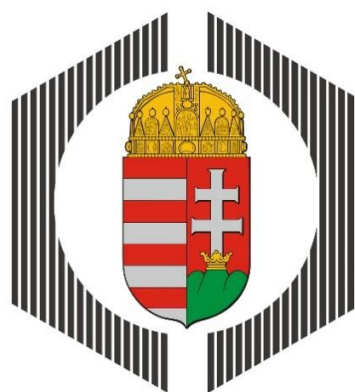
A Budapesti Mérnöki Kamara alapítása és 1924-1945. közötti működése

A kamara alapításának előkészítésére Walko Lajos kereskedelemügyi miniszter – Zielinski Szilárd vezetésével – egy harminctagú bizottságot kért fel. Az országos hatáskörű Budapesti Mérnöki Kamara egy évvel később, 1924. március 8-12. között, a Reáltanoda utcai székházban tartotta alakuló ülését, ahol a szavazásra jogosult 3.361 tag közül 3.086 voksolt. Elnökké Zielinski Szilárdot, alelnöknek dr. Hermann Miksát és Sármezey Endrét, titkárnak pedig Thoma Frigyeszt választották. A kamara válaszmányába tizennégy fő általános (építő) mérnök, tizenhárom fő gépészmérnök, négy fő építész, két-két fő vegyész, ill. erdőmérnök és három fő bányamérnök került. Röviddel kamarai elnökké választása után, Zielinski Szilárd elhunyt, helyét dr. Hermann Miksa gépészmérnök, műegyetemi tanár vette át 1924-26 között. Hermann kereskedelmi miniszterré történő kinevezése után a BMK harmadik elnöke – 1927-1936 között – dr. Kossalka János építőmérnök, egyetemi tanár, országgyűlési képviselő lett. Az 1936-1942 közötti időszakban dr. Mihailich Győző építőmérnök, egyetemi tanár vezette a kamarát, míg a BMK ötödik elnöke – az 1942-44 közötti periódusban dr. Vér Tibor gépészmérnök, egyetemi tanár volt, aki iparügyi államtitkári kinevezéséig töltötte be a BMK elnöki tisztségét. Az első magyar mérnöktörvény szerint önálló mérnöki gyakorlatot (köz- vagy

magánalkalmazásban) csak az folytathatott, akit a kamara tagjai sorába felvett. A taggá válás előfeltétele a mérnöki oklevél megszerzését követő háromszendőnyi szakmai gyakorlat igazolása volt, de a törvény kiemelkedő műszaki tevékenység esetén egyetemi végzettség nélkül is lehetővé tette a tagságot. A mérnöki kamara taglétszáma 3.500-5.000 között mozgott. A törvény jogot biztosított a kamarának, hogy a tervezett jogszabályokat véleményezze, sőt az Országgyűlés felsőházába is delegálhatott két tagot. A szervezet hivatalos folyóirata az 1867-ben alapított Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye lett, 1934-től pedig megjelent a Kamara Közleményei elnevezésű periodika. 1936-ban a kamara egy, a kormányzati negyed szívében fekvő telket kapott a fővárostól. Itt, a Szalay utca 4. szám alatt épület fel a mérnökök adományából 1939-re Wanner János építész és Sávoly Pál statikus tervei alapján a kamara székháza. Az első hazai mérnöki kamarát Szálasi Ferenc szüntette meg 1945 februárjában kiadott miniszterelnöki rendeletével. A negyvenes évek végén berendezkedő kommunista kormányzat – a magánkezdeményezést a társadalmi munkamegosztásból kiiktatva – már nem tartott igényt semmiféle hivatás érdekvédelmi mozgalmára. A műszaki értelmiség fejlődését az állampárt által felügyelt tudományos egyesületek biztosították, a politikai érdekérvényesítés mindenfajta lehetőségétől megfosztva.



Mérnöki Rendtartás



MMK címere

Amennyiben igény mutatkozik a tagság részéről, az 1996-os újrakezdésről és az azt követő eseményekről szívesen folytatom a személyes élményekkel is fűszerezett visszaemlékezést...

A <https://www.mmk.hu/kamarai/historia> és a <https://www.mmk.hu/kamara/rolunk/tortenet> linkeken közreadott mérnök-kamarai információk és saját tapasztalata alapján szerkesztette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök, a MNT Üzemeltetői Szakcsoport és a Nukleáris Szakértőket Minősítő Bizottság tagja